

Daphne du Maurier

LA COSINA RACHEL

Traducció de Marta Pera Cucurell

El cercle *de VIENA*

Antigament penjaven homes a la cruïlla dels quatre camins. Però ara ja no. Ara, quan un assassí paga el càstig pel seu crim, ho fa a Bodmin, després d'un judici just als tribunals dels Assizes. Això si la llei el condemna abans que el mati la seva pròpia consciència. Val més així. Com una operació quirúrgica. I s'enterra el cos com cal, tot i que en una tomba sense nom. Quan jo era petit anava d'una altra manera. Recordo que quan era un marrec vaig veure un home penjat amb cadenes a la cruïlla dels quatre camins. Li havien untat la cara i el cos amb quitrà perquè es conservés. Va estar penjat cinc setmanes fins que no van tallar les cadenes, i jo el vaig veure la quarta setmana.

Estava penjat a la forca entre la terra i el cel o, com em va dir el cosí Ambrose, entre el cel i l'infern. Al cel no hi arribaria mai, i l'infern que havia conegut, l'havia perdut per sempre. L'Ambrose va furgar el cadàver amb el bastó. Encara el veig, movent-se amb el vent com un penell sobre un eix rovellat, un home convertit en un pobre espantaocells. La pluja li havia podrit els pantalons, si no el cos, i li penjaven filagarses de llana de les cames inflades com de cartró humit.

Era l'hivern, i algun passavolant bromista li havia posat un branquilló de grèvol a la camisa estripada en senyal de celebració. Pel motiu que fos, a set anys, allò em va semblar el pitjor ultratge, però no vaig dir res. L'Ambrose m'hi devia haver portat amb alguna intenció; potser per posar a prova el meu coratge, per veure si fugia corrents, o em posava a riure, o a plorar. En qualitat del meu guar-

dià, pare, germà, conseller i, de fet, tot el meu món, sempre m'estava posant a prova. Vam caminar al voltant de la forca, recordo, i l'Ambrose no parava de furgar-lo i punxar-lo amb el bastó; després es va aturar, va encendre la pipa, i em va posar la mà a l'espatlla.

—Vet aquí, Philip —em va dir—. Així és com acabem tots plegats, al capdavant. Uns al camp de batalla, uns altres al llit, i uns altres segons el que els reservi el destí. No hi ha escapadòria. Val més aprendre aquesta lliçó de ben jove. I així és com mor un malfactor. És un avís per a tu i per a mi, perquè fem una vida sòbria. —Estàvem plantats allà, de costat, mirant el cadàver que es gronxava, com si haguéssim anat d'excursió a la fira de Bodmin i el cadàver fos el ninot de la vella Sally i l'haguéssim de picar per guanyar un coco—. Ja veus què li pot passar, a un home, per un moment de passió —va dir l'Ambrose—. Vet aquí en Tom Jenkyn, un home honrat i ensopit, quan no bevia més del compte. És veritat que la seva dona era una llenguda, però això no és motiu per matar-la. Si matéssim les dones perquè són descarades, tots els homes seríem assassins.

M'hauria estimat més que no hagués dit el nom d'aquell home. Fins aquell moment el cadàver havia sigut una cosa morta, sense identitat. Se m'apareixeria en somnis, sense vida i esgarrifós: ho vaig saber des del moment en què vaig veure la forca. Però ara estava relacionat amb la realitat, i amb l'home d'ulls llagrimosos que venia llagostes al moll del poble. Durant els mesos d'estiu estava plantat als graons al costat del cove, i feia unes curses de llagostes fantàstiques pel moll perquè la canalla rigués. L'hi havia vist no feia pas gaire.

—I doncs? —va dir l'Ambrose, mirant-me a la cara—. Què me'n dius?

Vaig arronsar les espatlles, i vaig clavar una puntada de peu a la base de la forca. L'Ambrose no havia de saber que allò m'afec-

tava, que sentia angoixa i estava aterrit. Em menysprearia. L'Ambrose, a vint-i-set anys, era el déu de tota la creació i, decididament, el déu del meu món estret, i tot l'objectiu de la meua vida era assemblar-m'hi.

—En Tom feia més bona cara, quan el vaig veure per última vegada —vaig dir—. Ara ni tan sols està prou fresc per fer d'esquer per a les seves llagostes.

L'Ambrose va riure, i em va estirar les orelles.

—Així m'agrada, noi —em va dir—. Has parlat com un filòsof. —I després va afegir, com si de sobte s'adonés del que passava—: Si estàs marejat, ves a vomitar darrere d'aquella bardissa, i pensa que jo no t'he vist.

Es va girar d'esquena a la forca i a la cruïlla dels quatre camins i se'n va anar amb grans gambades per la nova avinguda on en aquella època plantava arbres, que feia drecera pel mig del bosc i havia de servir com un segon camí de carruatges per arribar a la casa. Encara bo que el vaig veure marxar, perquè no vaig arribar a temps a la bardissa. Després em vaig trobar més bé, tot i que petava de dents i tenia fred. En Tom Jenkyn va tornar a perdre la identitat i es va convertir en una cosa sense vida, com un sac vell. Fins i tot em va servir de blanc per a la pedra que li vaig tirar. Vaig tenir la gosadia d'esperar-me per veure com el cadàver es movia. Però no va passar res. La pedra va topar contra la roba xopa amb un cop sord, i es va desviar. Avergonyit d'aquella acció, vaig córrer per l'avinguda nova al darrere de l'Ambrose.

D'això ja fa divuit anys i, tot i que en tinc un record ben clar, no hi he tornat a pensar gaire. Fins aquests últims dies. És curiós com, en moments de crisi, el pensament torna a la infantesa. No em puc treure del cap el pobre Tom, penjat d'aquelles cadenes. No he sentit que ningú en parlés mai, i ara ja el deu recordar poca gent. Havia matat la seva dona, em va dir l'Ambrose. És tot el

que en vaig saber. Ella era una llenguda, però això no era motiu per matar-la. Segurament, com que a ell li agradava el mam, la devia matar estant borratxo. Però com? I amb quina arma? Amb un ganivet, o només amb les mans? Qui sap si aquella nit d'hivern en Tom va sortir tentinejant de la taverna cap al moll, encès d'amor i febre. I la marea era alta i esquitxava els graons, i la lluna també era plena i feia resplendir l'aigua. Qui sap quins somnis de conquesta li omplien el cap inquiet, quina explosió sobtada de fantasia?

Potser va tornar a casa a les palpentes, i quan aquell home pàl·lid d'ulls lleganyosos que podia a llagosta va arribar a la caseta de darrere l'església, la dona el va escridassar perquè entrava a casa amb els peus molls, i això li va desfer el somni, i la va matar. Podria ben ser aquesta, la història. Si hi ha vida després de la mort, com ens han ensenyat a creure, buscaré el pobre Tom i l'hi preguntaré. Somiarem junts al purgatori. Però ell era un home gran, de seixanta anys o més, i jo en tinc vint-i-cinc. Els nostres somnis no seran els mateixos. O sigui que torna a les ombres, Tom, i deixa'm una mica de pau. Aquella forca fa temps que no hi és, i tu tampoc. Vaig tirar una pedra a la teva ignorància. Per dona'm.

El cas és que la vida s'ha de suportar, i viure-la. Però com viure-la, vet aquí el problema. La feina de cada dia no presenta dificultats. Seré jutge de pau, com ho era l'Ambrose, i algun dia també aniré al Parlament. Em continuaran honorant i respectant, com a tots els membres de la meva família abans de mi. Cultivaré bé les terres, tindrè cura de les persones. Ningú no sabrà mai el pes de la culpa que carrego sobre les espatlles; ningú no sabrà mai que cada dia, encara turmentat pel dubte, em faig una pregunta que no puc respondre. Era innocent o culpable, la Rachel? Potser això també ho sabré, al purgatori.

Que suau i que dolç és el seu nom, quan el murmuro. Es queda una estona a la llengua, lent i insidiós, gairebé com un verí, i la imatge és molt encertada. Passa de la llengua als llavis secs, i dels llavis baixa de dret al cor. I el cor controla el cos, i també la ment. Me n'alliberaré algun dia? D'aquí quaranta, cinquanta anys? O encara hi haurà, al meu cervell, unes restes de matèria esblaimada i malalta? Una cèl·lula minúscula en el corrent sanguini que no pot córrer amb les seves companyes fins a la font del cor? Potser quan tot estigui dat i beneït, ja no desitjaré ser lliure. De moment, no ho sé dir.